

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О АУТОРСКОМ И СРОДНИМ ПРАВИМА

Члан 1.

У Закону о ауторском и сродним правима („Службени гласник РС”, бр. 104/09 и 99/11), у члану 39. став 6. тачка 3) тачка на крају замењује се тачком и запетом и додају се тач. 4) и 5), које гласе:

„4) техничке уређаје и празне носаче звука, слике и текста које потенцијални обвезник плаћања накнаде купује у другој држави или царинској територији, ако се они непосредно испоручују у другу државу или царинску територију или ако их потенцијални обвезник плаћања накнаде после спроведеног одговарајућег царинског поступка отпрема са територије Републике Србије;

5) рачунаре, рачунарску опрему, компоненте и рачунарске меморије, изузев ако неки од тих уређаја није изричито наведен у листи из става 11. овог члана.”

После става 6. додаје се став 7. који гласи:

„Обвезник плаћања посебне накнаде који је платио посебну накнаду за уређаје и предмете са листе из става 11. овог члана, који су касније отпремљени са територије Републике Србије, има право на враћање плаћене посебне накнаде.”

Досадашњи ст. 7-10. постају ст. 8-11.

Досадашњи став 11. који постаје став 12. мења се и гласи:

„Листу техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде према условима из ст. 1 - 10. овог члана утврђује Влада (у даљем тексту: уређај и предмет са листе Владе).”

После става 12. додаје се став 13, који гласи:

„У случају сумње да ли се за неки уређај или предмет са листе Владе који има више функција плаћа посебна накнада, постојање обавезе плаћања посебне накнаде утврђује се на основу превасходне намене уређаја или предмета.”

Члан 2.

У члану 156. после става 4. додаје се став 5, који гласи:

„Накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма наплаћује једна организација која остварује права аутора музичких дела на накнаду за јавно саопштавање музичких дела, а наплаћена средства распоређују се у складу са споразумом који постигну организације које остварују права аутора музичких дела на накнаду за јавно саопштавање музичких дела и организације које остварују права интерпретатора и произвођача фонограма на накнаду за јавно саопштавање интерпретација и фонограма.”

Члан 3.

После члана 171. додају се називи чланова и чл. 171а и 171б, који гласе:

„2.5.1.а Одређивање накнаде у тарифи за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма.

Члан 171а

Кад је јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма нужно за обављање делатности корисника, највиши износ накнаде на месечном нивоу не може да буде већи од 1/12 минималне зараде у Републици Србији без пореза и доприноса, за кориснике чије су комерцијалне пословне просторије површине до 50 метара квадратних, односно не може да буде већи од 1/9 минималне зараде у Републици Србији без пореза и доприноса, за кориснике чије су комерцијалне пословне просторије површине веће од 50 метара квадратних, с тим што се као основ за утврђивање накнаде на месечном нивоу у текућој календарској години узима износ минималне зараде, без пореза и доприноса у децембру месецу претходне календарске године.

Кад јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма није нужно за обављање делатности корисника, већ је само корисно или пријатно, накнада на месечном нивоу нижа је од оне из става 1. овог члана, јер зависи од категоризације корисника.

При одређивању квадратуре комерцијалних пословних просторија из става 1. овог члана искључиво се рачуна простор који корисник користи за пријем гостију, потрошача и наручилаца услуга, а не рачунају се помоћне просторије за рад особља корисника, складишни и санитарни простор.

Кориснике из става 2. овог члана категорише репрезентативно удружење корисника за територију Републике Србије на основу значаја који јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма има за обављање пословне делатности корисника у одређеној привредној грани или сектору, нарочито водећи рачуна о географском месту седишта корисника, финансијском промету који корисник остварује на годишњем нивоу, као и да се за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма у занатским радњама не плаћа накнада.

2.5.1.б Одређивање посебне накнаде у тарифи за остваривање права на посебну накнаду

Члан 171б

Износ посебне накнаде која се плаћа по сваком продатом или увезеном уређају и предмету са листе Владе не може бити виши од 0,3% његове вредности.

Као вредност уређаја и предмета са листе Владе који се производе у Републици Србији узима се њихова продајна цена без пореза на додату вредност при првој продаји, а кад се уређаји и предмети са листе Владе увозе у Републику Србију – као њихова вредност узима се њихова набавна цена прерачуната у динаре по курсу на дан њиховог царинења, увећана за царину.”

Члан 4.

У члану 194. став 1. мења се и гласи:

„Председника и чланове Комисије именује Влада на предлог надлежног министарства. Поред председника и чланова, именују се и заменик председника и два заменика чланова Комисије који морају испуњавати услове предвиђене чланом 193. овог закона.”

Ст. 2-5. бришу се.

Члан 5.

Даном ступања на снагу овог закона престаје мандат председнику и члановима Комисије за ауторско и сродна права, као и њиховим заменицима, који су именовани према одредбама Закона о ауторском и сродним правима („Службени гласник РС”, број 104/09), а Влада је дужна да у складу са овим законом, именује председника и чланове Комисије за ауторско и сродна права, као и њихове заменике, у року од пет дана од дана ступања на снагу овог закона.

Репрезентативно удружење корисника за територију Републике Србије дужно је да категорише кориснике у складу са чланом 3. (нови члан 171а) овог закона, у року од пет дана од дана ступања на снагу овог закона.

Комисија за ауторско и сродна права дужна је да у року од три дана од дана њеног именовања донесе Тарифу за остваривање права на накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма и Тарифу за остваривање права на посебну накнаду, у складу са одредбама овог закона.

Даном ступања на снагу тарифа из става 3. овог члана престају да важе одредбе свих тарифа којима је прописано остваривање права на накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, као и тарифа којима је прописано остваривање права на посебну накнаду.

Влада је дужна да утврди листу уређаја и предмета у складу са чланом 1. (измењени члан 39) овог закона, у року од осам дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 6.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Законом о ауторском и сродним правима садржан је у одредби Устава Републике Србије по којој Република Србија уређује и обезбеђује „друге односе од интереса за Републику Србију, у складу с Уставом” (члан 97. тачка 17. Устав Републике Србије).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о ауторском и сродним правима прописује: „Када се ауторско дело умножава без дозволе аутора, сходно одредбама члана 46. ст. 1. и 2. овог закона, аутори дела за која се, с обзиром на њихову природу, може очекивати да ће бити умножавана фотокопирањем или снимањем на носаче звука, слике или текста за личне некомерцијалне потребе физичких лица (књижевна, музичка, филмска дела и др.) имају право на посебну накнаду од увоза, односно продаје техничких уређаја и празних носача звука, слике и текста за које се оправдано може претпоставити да ће бити коришћени за такво умножавање” (члан 39. став 1. Закона). Наведеном одредбом уведена је посебна накнада коју плаћају произвођачи и продавци информатичке и техничке робе, а преко њих посредно грађани који ту робу купују или користе. При одређивању тарифе за посебну накнаду узима се у обзир „вероватна штета која аутору настаје када се његово дело без његовог одобрења умножава за личне некомерцијалне потребе, примена техничких мера заштите, као и друге околности које могу утицати на правилно одмеравање износа посебне накнаде” (члан 39. став 8. Закона). Као што се види, мерила за одређивање посебне накнаде уопштена су и недовољно прецизна. Тарифа за посебну накнаду плод је преговора и писменог уговора који после преговора закључују организације које остварују права оних носилаца ауторског и сродних права (у даљем тексту: организације) којима је Законом о ауторском и сродним правима дато право на посебну накнаду, с једне стране, и репрезентативног удружења произвођача, односно увозника уређаја за тонско и визуелно снимање и произвођача, односно увозника празних носача звука, слике и текста, с друге стране – у даљем тексту: удружења (члан 178. ст. 1-3. Закона). Кад сагласност изостане до истека рока од 60 дана од када организације објаве удружењима позив на преговоре, управни одбор организација саставља заједнички предлог тарифе и прослеђује га на мишљење Комисији за ауторско и сродна права (члан 178. став 4. и 5. Закона) која, приликом давања мишљења, оцењује да ли предлог тарифе обухвата она права за која организација има дозволу за колективно остваривање издату од стране надлежног органа и да ли је посебна накнада одређена у складу са правилима за одређивање тарифе прописаним Законом о ауторском и сродним правима (члан 200. став 1. Закона). Сувише апстрактно постављена правила за одређивање висине посебне накнаде лишавају преговараче и Комисију јасних мерила која би им омогућила да оцењује висину посебне накнаде.

С друге стране, Закон о ауторском и сродним правима издваја мерила за одређивање тарифе за посебну накнаду (члан 39. став 8. Закона) од мерила за одређивање осталих тарифа за остваривање имовинских права носилаца ауторског и сродних права (чл. 170. и 171. Закона о ауторском и сродним правима). И мерила за одређивање осталих тарифа за остваривање

имовинских права носилаца ауторског и сродних права превише су уопштена. Она само овлаш садрже индикаторе који треба да се примене при одређивању тарифе. Рецимо, ако је „искоришћавање предмета заштите нужно за обављање делатности корисника ... тарифа се одређује по правилу у процентуалном износу од прихода који корисник остварује обављајући делатност у оквиру које искоришћава предмете заштите”, а овај „износ мора да буде у сразмери са значајем који за приходе корисника има искоришћавање предмета заштите са репертоара организације” (члан 170. став 2. Закона). И ова тарифа замишљена је као резултат преговора и писменог уговора који после преговора закључују организације, с једне стране, и удружења, с друге стране. Исто као код одређивања тарифе за посебну накнаду, кад сагласност изостане (у року од 60 дана од објављивања позива на преговоре које чине организације које заступају интересе аутора и ималаца сродних права), управни одбор организације сам сачињава предлог тарифе и прослеђује га на мишљење Комисији за ауторско и сродно право (члан 176. став 1. и члан 177. став 5. Закона). И овде, као код одређивања тарифе за посебну накнаду, Комисија оцењује да ли предлог тарифе обухвата она права за која организација има дозволу за колективно остваривање издату од стране надлежног органа и да ли је накнада одређена у складу са правилима за одређивање тарифе прописаним Законом о ауторском и сродним правима (члан 200. став 1. Закона). Другим речима, овде постоје исти недостаци и исте мањкавости као код законског уређивања мерила за одређивање тарифе за посебну накнаду. Преговарачи, једноставно, не поседују довољно конкретна и јасна мерила којима би се приклонили у преговорима о висини накнаде, нити Комисија има мерила која би јој, кад сагласност између преговарача изостане, омогућила да оцењује висину накнаде. Додатно, правила Закона о ауторском и сродним правима која предвиђају одређивање тарифе за остваривање имовинских права носилаца ауторског и сродних права односе се на све тарифе које произлазе из закона (изузев тарифе за одређивање посебне накнаде), чиме су недовољно прилагођена појединим облицима искоришћавања ауторског и сродног права.

Будући да, у одсуству уговора, организације имају право да Комисији за ауторска и сродна права предложе тарифу, недовољна конкретност мерила за одређивање тарифа погодује организације и ремети равнотежу организација и удружења. Очигледно је да одговорност за настали поремећај сноси одредбе Закона о ауторском и сродним правима које својом општошћу погодују стварању неравнотеже. Овај закон доноси се управо да би се увела екзактна мерила за одређивање висине накнада које су у пракси најчешће, па стога имају битне економске последице по обе стране. Посреди су посебна накнада, као и накнада за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма.

III. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ РЕШЕЊА ИЗ ЗАКОНА

Предлогом закона најпре се боље конкретизује сам члан 39. Закона о ауторском и сродним правима, који установљава право на посебну накнаду. Посебна накнада не плаћа се за уређаје и предмете које потенцијални обвезник накнаде купује у другој држави или царинској територији, ако се они непосредно испоручују у другу државу или царинску територију или ако их потенцијални обвезник накнаде после спроведеног одговарајућег царинског поступка отпрема са територије Републике Србије; претпоставка је да се за рачунаре, рачунарску опрему и компоненте, и на све врсте рачунарских меморија, посебна накнада не плаћа, а од претпоставке се одступа само ако је нека од тих врста уређаја изричито назначена као уређај на који плаћа накнада, у листи коју доноси

Влада (и којом се одређују уређаји за које се плаћа посебна накнада); обвезник плаћања посебне накнаде који је платио посебну накнаду за уређаје и предмете који су касније опремљени са територије Републике Србије, има право на враћање плаћене посебне накнаде (члан 1. ст. 1. и 2. Предлога закона). Влада доноси акт којим се утврђују уређаји за које се плаћа посебна накнада (члан 1. став 3. Предлога закона), а у случају сумње да ли се за неки уређај или предмет са листе Владе који има више функција плаћа посебна накнада, постојање обавезе плаћања посебне накнаде утврђује се на основу превасходне намене уређаја или предмета (члан 1. став 4. Предлога закона).

Основно мерило за одређивање накнаде за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма – кад је јавно саопштавање нужно за обављање делатности корисника – јесте да се висина накнаде везује за минималну зараду у Републици Србији (члан 3. Предлога закона, нови члан 171а став 1. Закона), чиме се, пре свега, висина накнаде доводи у везу са наређењем Закона о ауторском и сродним правима да се приликом одређивања тарифа обавезно води рачуна о тарифама које важе у државама чији је бруто друштвени производ приближне вредности бруто друштвеном производу Републике Србије (члан 170. став 5. Закона). Као допунски чинилац за одређивање висине накнаде за јавно саопштавање узима се површина комерцијалних пословних просторија корисника; кад је она испод 50 метара квадратних, накнада на месечном нивоу не може бити већа од 1/12 минималне зараде у Републици Србији (без пореза и доприноса), а кад је она изнад 50 метара квадратних, накнада на месечном нивоу не може бити већа од 1/9 минималне зараде у Републици Србији (без пореза и доприноса). При одређивању квадратуре комерцијалних пословних просторија рачуна се искључиво простор који корисник користи за пријем гостију, потрошача и наручилаца услуга, дакле, не рачунају се помоћне просторије за рад особља корисника, складишни и санитарни простор (члан 3. Предлога закона, нови члан 171.а став 3. Закона).

Кад јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма није нужно за обављање делатности корисника, већ је само корисно или пријатно, накнада за јавно саопштавање је нижа него кад је јавно саопштавање нужно за обављање делатности корисника, јер она зависи од категоризације корисника (члан 3. Предлога закона, нови члан 171.а став 2. Закона). Кориснике категорише репрезентативно удружење корисника за територију Републике Србије. При томе, оно је дужно да се руководи значајем који јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма има за обављање пословне делатности корисника у одређеној привредној грани или сектору, и посебно географским местом седишта корисника, финансијским прометом који корисник остварује на годишњем нивоу, као и да се накнада не плаћа за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма у занатским радњама (члан 3. Предлога закона, нови члан 171.а став 4. Закона).

Накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма наплаћује само једна организација која остварује права аутора музичких дела на накнаду за јавно саопштавање музичких дела; средства која она наплати распоређују се сагласно споразуму који постигну организације које остварује права аутора музичких дела на накнаду за јавно саопштавање музичких дела и организације које остварују права интерпретатора и произвођача фонограма на накнаду за јавно саопштавање интерпретације и фонограма (члан 2. Предлога закона).

Основно мерило за одређивање висине посебне накнаде јесте да износ посебне накнаде која се наплаћује по сваком продатом или увезеном уређају и

предмету са листе Владе не може бити виши од 0,3% његове вредности (члан 3. Предлога закона, нови члан 171.б став 1. Закона). Потом се одговора на питање шта се узима као вредност уређаја и предмета са листе Владе. Наиме, кад се уређаји и предмети са листе Владе производе у Републици Србији, као њихова вредност узима се продајна цена без пореза на додатну вредност при првој продаји, а кад се уређаји и предмети са листе Владе увозе у Републику Србију, као њихова вредност узима се њихова набавна цена прерачуната у динаре по курсу на дан њиховог царинења, увећана за царину (члан 3. Предлога закона, нови члан 171.б став 2. Закона). У члану 4. Предлога закона предвиђа се нов, поједностављен начин именовања Комисије за ауторско и сродна права. Стога даном ступања на снагу овог закона престаје да ради Комисија за ауторско и сродна права која је именована према одредбама Закона о ауторском и сродним правима („Службени гласник РС”, бр. 104/09), а Влада ће, у складу са овим законом, именовати нову Комисију за ауторско и сродна права у року од пет дана од дана ступања на снагу овог закона (члан 5. став 1. Предлога закона).

Будући да овај закон конкретније него сада важећи закон прописује мерила по којима се одређују тарифе за посебну нанаву и тарифе за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, то тренутно важеће одредбе тарифа које уређују остваривање права на посебну накнаду и на накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма – постају несагласне са (овим) законом. Стога оне престају да важе онда кад на снагу ступе Тарифа за остваривање права на накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма и Тарифа за остваривање права на посебну накнаду, коју доноси Комисија за ауторско и сродна права (члан 5. ст. 3. и 4. Предлога закона). Овим се спречава вакуум у остваривању права на посебну накнаду и на накнаду за јавно саопштавање. По природи ствари, тарифе које донесе Комисија важе док партери не постигну сагласност о висини накнаде. С друге стране, репрезентативно удружење корисника дужно је категоризује кориснике који плаћају накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма које није нужно за обављање њихових делатности, већ је само корисно или пријатно, у року од пет дана од дана ступања на снагу овог закона (члан 5. став 2. Предлога закона). Листу техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде Влада утврђује у року од осам дана од дана ступања на снагу овог закона (члан 5. став 5. Предлога закона).

Закон ступа на снагу осмог дана од дана његовог објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије” (члан 6. Предлога закона).

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно да се обезбеде додатна средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

У складу са чланом 167. Пословника Народне скупштине предлаже се да се овај закон донесе по хитном поступку, јер би одлагање доношења овог закона имало негативне последице на пословање обвезника плаћања накнаде у складу са овим законом, посебно за занатске радње за које се овим законом предлаже ослобађање од обавезе плаћања накнада.